

Република Србија
ВРХОВНИ СУД СРБИЈЕ
Рев 877/07
17.05.2007. година
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд Србије у Београду, у већу састављеном од судија: Владимира Тамаша, председника већа, Јованке Кажих, Љубице Милутиновић, Миломира Николића и Слободана Спасића, чланова већа, у парници тужиоца АА, чији су пономоћници АВ и АВ, адвокат, против тужене Републике Србије, коју заступа Републички јавни правобранилац - Одељење у Зрењанину, ради накнаде штете, одлучујући о ревизијама странака против пресуде Округног суда у Новом Саду Гж. 3293/06 од 08.11.2006. године, у седници одржаној 17.05.2007. године, донео је

П Р Е С У Д У

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија тужене и преиначује пресуда Округног суда у Новом Саду Гж. 3293/06 од 08.11.2006. године у ставу један изреке, тако што се одбија као неоснован тужбени захтев тужиоца на име накнаде штете због повреде права на поштовање приватног и породичног живота преко износа од 300.000,00 динара (трестотинехиљададинара) до досуђеног износа од 500.000,00 динара (пестотинахиљададинара), док се у преосталом делу ревизија тужене одбија као неоснована.

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Округног суда у Новом Саду Гж. бр. 3293/06 од 08.11.2006. године у делу којим се побија став два изреке другостепене пресуде којим је потврђена првостепена пресуда у ставу пет изреке и у побијаном делу става један изреке којим је одлучено о трошковима поступка.

ОДБАЦУЈЕ СЕ КАО недозвољена ревизија тужиоца у делу којим се побија став два изреке другостепене пресуде којим је потврђена првостепена пресуда у ставу шест изреке којим је одбијен предлог тужиоца да се ослободи обавезе плаћања трошкова судске таксе.

О б р а з л о ж е њ е

Пресудом Општинског суда у Новом Саду П. бр. 1848/05 од 21.02.2006. године, ставом један изреке, делимично је усвојен тужбени захтев, па је ставом два изреке пресуде обавезана тужена да тужиоцу исплати на име правичног задовољења и накнаде штете због повреде права на поштовање приватног и породичног живота износ од 80.000,00 динара, и на име правичног задовољења и накнаде штете због повреде права на покретање поступка за хитно испитивање законитости лишавања слободе износ од 80.000,00 динара, све у року од 15 дана од пријема отправка пресуде. Ставом три пресуде обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од 94.950,00 динара. Са вишком тужбеног захтева преко досуђених износа од 80.000,00 динара на име правичног задовољења због сваког досуђеног повређеног права до тражених износа од 10.000.000,00 динара, тужбени затхев је одбијен ставом четири изреке, а ставом пет изреке пресуде одбијен је захтев тужиоца за тражену накнаду на име правичног задовољења због повреде права на делотворан правни лек, исплатом новчаног износа од 10.000.000,00 динара. Ставом шест изреке пресуде одбијен је предлог тужиоца да се ослободи од обавезе плаћања трошкова судске таксе.

Одлучујући о жалбама странака, Округни суд у Новом Саду је пресудом Гж. бр. 3293/06 од 08.11.2006. године, ставом један изреке пресуде, делимично усвојио жалбу тужиоца и првостепену пресуду преиначио у погледу висине досуђеног износа одштете (став два и четири) и у делу одлуке о трошковима поступка (став три), тако што је обавезао тужену да тужиоцу на име накнаде штете због повреде права на поштовање приватног и породичног живота исплати износ од 500.000,00 динара и због повреде права на покретање поступка за хитно испитивање законитости лишења слободе износ од 100.000,00 динара, док је део тужбеног захтева тужиоца преко досуђених па до тражених износа накнаде од укупно 20.000.000,00 динара одбијен, а тужена обавезана да тужиоцу накнади трошкове поступка у укупном износу од 133.200,00 динара. Ставом два пресуде у преосталом побијаном, а непреиначеном, делу (став пет и шест) жалбе тужиоца и туженог одбијене су и првостепена пресуда потврђена.

Против правноснажне пресуде донесене у другом степену обе странке су благовремено изјавиле ревизије због битне повреде одредаба парничног поступка и због погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду у делу у коме се ревизијом може побијати и нашао да је ревизија туженог делимично основана, а ревизија тужиоца је неоснована.

Ревизија тужиоца у делу којим се побоја другостепена пресуда у ставу два изреке којим је одбијена жалба тужиоца и потврђена одлука првостепеног суда из става шест изреке којим је одбијен предлог тужиоца да се ослободи обавезе плаћања трошкова судске таксе је недозвољена. Одлученом чланом 412 ЗПП

да се ослободи обавезе плаћања трошкова судске таксе је недозвољена. Одредбом члана 112. ЗПП, ставом један, прописано је да странке могу изјавити ревизију и против решења другостепеног суда којим је поступак правноснажно завршен. Решење суда којим се одбија предлог странке да се ослободи обавезе плаћања трошкова судске таксе не представља решење из става један члан 412. ЗПП, па је применом наведене законске одредбе и одредбе члана 404. ЗПП, ревизија тужиоца у наведеном делу одбачена ко недозвољена.

У поступку донете побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 361. став 2. тачке 9. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Ревизијама странака изјављеним и из овог законског разлога не наводе се битне повреде због којих се ревизија може изјавити на основу члана 398. став 1. тачке 1. и 2. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању против тужиоца, судије Општинског суда у Зрењанину, Окружни јавни тужилац у Зрењанину 03.09.2004. године, после спроведене истраге, подигао је оптужницу којом је тужиоцу стављено на терет да је у другој половини 2003. и првој половини 2004. године, као судија Општинског суда у Зрењанину, злоупотребио свој службени положај како би утицао на динамику поступања у предмету повериоца "ББ" против дужника "ВВ", чиме је починио кривично дело примања мита од стране судије из члана 254. став 1. КЗ РС, на начин описан у изреци оптужнице. Кривични поступак против тужиоца води се пред Окружним судом у Панчеву и исти је у току.

Пре покретања кривичног поступка, дана 26.05.2004. године у 10,15 часова од стране Безбедносно информативне агенције (БИА) Центар Зрењанин тужилац је лишен слободе због основане сумње да је извршио кривично дело примања мита. О лишењу слободе тужиоца донето је решење бр. 03-294 од 26.05.2004. године. Решење није садржавало поуку о правном леку, без описа кривичног дела за које се осумњичени терети и основи сумње против тужиоца. Лишење слободе тужиоца на основу наведеног решења спроведено је од два службена лица припадника Безбедносне информативне агенције под околностима о којима су дати разлози у побијаној и првостепеној пресуди. Тужилац је саслушан у просторијама Безбедносне информативне агенције, а од привођења па до саслушања није протекло више од 8 часова.

По налогу истражног судије Окружног суда у Зрењанину од 25.08.2003. године у период од октобра 2003. до марта 2004. године тужилац је од стране Безбедносно информативне агенције прислушкиван снимањем телефонских разговора тужиоца и његове породице, као и разговора које је тужилац водио преко мобилног телефона. Решењем Окружног суда у Панчеву од 13.09.2005. године, пред којим се води кривични поступак против тужиоца, из списка предмета К. 162/04 су издвојени транскрипти разговора тужиоца сачињени на основу наредбе истражног судије о прислушкивању тужиоца, као и видео снимци и извештаји БИА достављени истражном судији Окружног суда у Зрењанину, са образложењем да су радње прислушкивања биле незаконите, јер их је предузимао ненадлежни орган, односно нису били испуњени услови да Безбедносно информативна агенција предузме радње из домена органа унутрашњих послова, без постојања сагласности директора Безбедносно информативне агенције и надлежног министра унутрашњих послова.

Подводећи утврђено чињенично стање под одредбе Европске Конвенције о заштити људских права и основних слобода, нижестепени судови су правилно закључили да су радњама органа тужене повређена права и слободе предвиђене конвенцијом и да тужиоцу због повреде права припада новчана накнада којом се пружа правично задовољење оштећеној страни. Парламент Државне заједнице Србија и Црна Гора 25.12.2003. године усвојио је Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода, а Закон о ратификацији ове конвенције објављен је у („Службеном листу СЦГ“ – Међународни уговори број 9/01 од 26.12.2003. године). Конвенција је ступила на правну снагу у односу на СЦГ дана 03.03.2004. године.

Тужилац је лишен слободе 26.05.2004. године, а прислушкивање тужиоца снимањем телефонских разговора тужиоца и његове породице од ненадлежног органа тужене Безбедносне информативне агенције трајало је у периоду од октобра 2003. до марта 2004. године, када је ступила на правну снагу Конвенција о заштити људских права и основних слобода. Нижестепени судови су правилно непосредном применом правила међународног права, које има примат над правом Србије и Црне Горе и правом држава чланица, одлучили о захтеву тужиоца. Одредбом члана 5. став 4. Конвенције прописано је да свако ко је лишен слободе има право да покрене поступак у коме ће се хитно испитати законитост лишења слободе и наложити пуштање на слободу ако је лишење слободе незаконито. Тужилац је лишен слободе привођењем и задржавањем у просторијама Безбедносно информативне агенције у Зрењанину без давања могућности да против одлуке о лишењу изјави првни лек. Непостојање поуке о правном леку и ускраћивање могућности контроле одлуке о задржавању, представља повреду члана 5. став 4. Конвенције због ускраћеног гарантованог права на хитно испитивање законитости одлуке о лишењу слободе од стране суда. Правилно су нижестепени судови ценили да није од значаја чињеница што у време када се десила повреда 26.05.2004. године, па све до 06.06.2004. године није постојала одредба у ЗКП која би прописивала право на хитно испитивање законитости одлуке о лишењу слободе загарантовано Европском конвенцијом. Одредба која гарантује ово право унета је у ЗКП 28.05.2004. године, а ступила на снагу 06.06.2004. године, што је последица дотадашње неусклађености домаћих прописа са одредбама ратификованих међународних уговора.

Одредбом члана 8. Конвенције прописано је право на поштовање приватног и породичног живота као и обавезу јавних власти да се неће мешати у вршење овог права, сем уколико то није неопходно и у складу са законом ради спречавања нереда и криминала. Право на поштовање приватног и породичног живота

гарантовано је и одређеном члана 24. новеле о људским и мањинским правима уз одступања која су дозвољена на одређено време само на основу одлуке суда ако је то неопходно ради вођења кривичног поступка или одбране земље, на начин предвиђен законом. Гарантовано право на поштовање приватног и породичног живота може се ограничити само из разлога и у поступку прописаним законом, а одредбом члана 232 ЗКП који је важио у време када се десила повреда прописано је да истражни судија може образложеном наредбом наредити снимање телефонских и других разговора осумњиченог за кривично дело давања и примања мита најдуже на три месеца, а да се само из важних разлога ове мере могу продужити за још три месеца и да исте мере извршавају органи унутрашњих послова. Одлука надлежног истражног судије за провођење мере прислушкивања тужиоца није извршена од стране органа унутрашњих послова који су били надлежни за њено спровођење, већ противно наведеној одредби ЗКП дат је налог да исте мере спроведу службена лица Безбодносно информативе агенције. Трајање мере прислушкивања тужиоца од ненадлежног органа у периоду дужем од три месеца представља повреду права на поштовање приватног и породичног живота из одредбе члана 8. Конвенције.

Из изложеног неоснован је разлог ревизије тужене да је погрешном применом материјалног права тужиоцу досуђена накнада штете на име правичног задовољења, а због повреде права на поштовање приватног и породичног живота и права на покретање поступка за хитно испитивање законитости лишавања слободе.

Основано се ревизијом туженог побија пресуда због погрешне примене материјалног права у односу на висини досуђене накнаде штете у износу од 500.000,00 динара због повреде права на поштовање приватног и породичног живота. Ценећи све околности под којима су учињене повреде, а о којим околностима су дати разлози у првостепеној и побијаној пресуди, Врховни суд налази да износи од 300.000,00 и 100.000,00 динара представљају накнаду на име правичног задовољења тужиоца.

Навод тужиоца о погрешној примени материјалног права у делу којим је одбијен захтев за накнаду на име правичног задовољења због повреде права на делотворан правни лек, није основан. Ово с тога што су нижестепени судови правилно закључили да је тужиоцу било ускраћено коришћење јединог правног средства које постоји у фази предкривичног поступка – средства за испитивање законитости одлуке о лишењу слободе од стране суда, а друга правна средства против одлуке о задржавању нису прописана ни унутрашњим правом нити Европском конвенцијом. Како се ради о ускраћивању коришћења правног средства, то делотворност ускраћеног коришћења правног средства не може да буде предмет повреде, па је накнада, коју тужилац тражи због повреде права на делотворан правни лек, обухваћена досуђеном накнадом штете због повреде члана 5. став 4. Конвенције. Наводи ревизије да је тужбени захтев требало усвојити у износу од по 10.000.000,00 динара за сваку учињену повреду права, не могу се прихватити. Повреда права прописаних Конвенцијом дају право оштећеном на новчану накнаду која представља правично задовољење, па тако досуђена новчана накнада представља накнаду нематеријалне штете. Приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о висини њене накнаде, суд води рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом, прописано одредбом члана 200. став 2. Закона о облигационим односима.

Како се ревизијама странака понављају жалбени наводи о којима су дати разлози побијаном пресудом, то Врховни суд прихватајући разлоге другостепеног суда, не даје детаљно образложење за изложене наводе ревизија који нису од утицаја на правилност побијане одлуке.

С обзиром на изложено, Врховни суд је применом одредбе члана 407. став 2. и члана 405. ЗПП, одлучио као у ставу један и два изреке пресуде, а на основу члана 404. у вези члана 412. став 1. и 5. ЗПП, одлучено је као у ставу три изреке пресуде.

Председник већа-судија

Владимир Тамаш, с.р.

За тачност отправка

Управитељ писарнице

Мирјана Војводић

РР